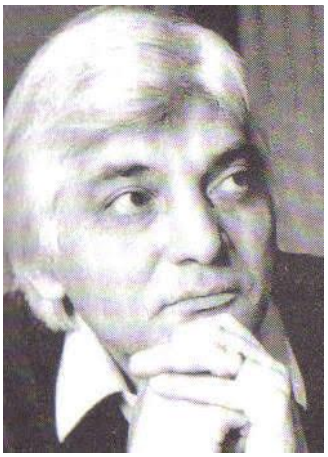

Szakonyi Károly

Ady Endre a Marika presszóban.

Bejött. Kalapban. Panyókára vetett kabátban. Ady Endre. Nem nézett semerre sem, csak ment, az egyik belső asztalhoz. Dél körül, kora délután alig volt vendég a Marikában. Fejes Bandi a belső, bal hátsó sarokban rótta töltőtollával francia kockás lapokra a *Rózsdatemető* fejezeteit, én meg a bejárat közelében, az ablaknál ültem Kiss Dénessel vagy Kalász Marcival, talán Soós Zolival, Csanády Jancsival, amikor megláttuk. Elakadt a szavunk.

Ady Endre leült a kis presszóasztalhoz, és bal karját átvetette a szomszédos szék, mint egy sétatéri pad, támlájára, ahogy azt a híres fotóról ismerjük. Meg amiről Melocco, a szobrász megmintázta.

Galambos bácsi, a pincér odalépett hozzá, hogy mit parancsol.

Ady Endre kávét kért.

Nem bort, nem konyakot és még csak nem is sört. Egy szimplát.

Szimplát, háromhúszért. Meg talán egy pohár szódát harmincért. Akkoriban ennyivel elüldögélhettünk délelőtt mi is a Marikában. Néztük Ady Endrét, kevélyen ült ott kalapban, talán verssorok kavarogtak a fejében, és látszott rajta, hogy tudatában van az ő adyendreségének. Komótosan kávézott, aztán némán intett a pincérnek, és gavallérosan fizetett. Háromhatvan helyett négy forintot adott a szimpláért meg a szódáért. Egy laza kézmozdulattal jelezte, hogy nem kell a visszajáró apró, felállt, és ismét senkire se nézve kivonult a presszóból. Így ment ez hetekig, míg aztán kiderült, hogy a szomszédos Vas utcából látogat a Marikába, s nem az Uránia melletti Erzsikében kávézik, mint a többi színművészetis.

Ez az Ady hasonmás ugyanis Tóth Máté Miklós negyedéves f.h. volt, Pártos Géza, Básti Lajos és Sulyok Mária osztályából. Megtévesztően hasonlított a költőre. Eljátszhatta volna mindenféle maszk nélkül.

Sok év múlva barátságba keveredtünk. Az Írószövetség drámai szakosztályát Hubay Miklóstól vettem át, nem vagyok nagy szervező, de néha összehívtam a tagságot, és Debrecenből Tóth Máté Miklós is feljött,

igaz, akkor már írói minőségben is. A tiszaluci református pap fia a teológia helyett a színészi pályát választotta, városa színtársulatának előadásait nézve kapott kedvet rá, és be is jutott Sztankay István, Pap Éva, Mécs Károly meg néhány más szerencséssel a főiskolára. Talán ez az adysága is, de főként szép orgánuma miatt Sulyok művésznő kedvence lett, nagy jövőt jósolt neki a pályán. Kilenc évadon át játszott is Veszprémben, Békéscsabán, Győrben, Pesten is a Tháliában meg a Vígben, de aztán írásra adta a fejét. Eleinte színházi élményi inspirálták, karcolatok, szatírák jelentek meg kis könyvekben, de a színpadot jól ismerő színész-író drámát is írt, ekkoriban kapcsolódott a drámai szakosztályhoz. Egy időben ritkán találkoztunk, de amikor rátalált igazi mondandójára, újból megindult a levelezésünk, és sűrűsödtek telefonhívásai, beszámolói a munkáiról, melyek akkor már a nagy témáiról szóltak. A reformáció nagyjairól írt regény, drámát. A protestantizmus történetét, a kor szereplőit jól ismerte kutatásaiból meg apja, a tiszaluci tiszteletes révén, és hát Debrecen, a hely szelleme is ott lebegett felette. Ráday Pál, Szenci Molnár, Méliusz Juhász Péter, Károli Gáspár életéről szóló regényei nem csak históriai hitelességűek, de élvezetes olvasmányok is. Kálvin János tetézte be a sort, remek könyv, aligha írtak róla (ha írtak,) jelentősebb, nemzetközi érdeklődést is kiváltó, szép és érdekes életrajzot. Egyedül élt felesége, Enikő halála óta. De azt is mondhatnám, hogy *vele,* megható, lírai - égi kapcsolatban. A színház világához már csak drámái révén kapcsolódott, versmondáson kívül nem lépett fel, legfeljebb írósága első idejében, valamilyen kisebb filmszerepben. Adyt szívesen eljátszotta volna, ha hívják. Mert ápolta magában ezt a hasonlatosságot. Amikor a Marika presszóban láttam, adys, égő barna szemét, széles homlokába féloldalt hulló haját, az Athenaeum Kiadó *Összes versek* címlapján látott rajzra emlékeztett, meg ahogy bejött, s ült kalapban, nem is lehetett más színészre gondolni egy Ady-szerepben. De nem adta meg az élet.

Egyik új drámájának egri bemutatójára készült, azt emlegette lelkesen a telefonban, s azt is, hogy jól van, tele munkakedvvel. Néhány nap múlva mégis halálát üzente meg fia.

A katolikus temetési szertartásban azt mondja a liturgikus szöveg szerint a pap: a hirtelen haláltól ments meg, Uram! Pedig isteni kegy, ha szenvedés nélkül jön el az utolsó pillanat. A fia talált rá, ott feküdt élettelenül a szőnyegen. A számítógépétől állhatott fel, befejezve éppen a munkát, amikor összeeshetett.

Ha színész maradt volna, talán a színpadon, jelenet közben éri így a halál.

...